

השני צבע מעובה, חומרי ואטום יותר; ב. שיווי משקל צבעוני, בו מקבל כל צבע ערך כ"כבד" או "קל", דינאמי" או "סטאטי"; ג. יחס בין צבעים סמוכים ומעבר בין גוון לגוון. האפשרויות כאן הן יצירת סולמות צבעים סמוכים לעומת מעברים קיצוניים יותר בין צבעים פחות קרובים. אם מוסיפים לשלושת אלה את הדינאמיות של משיכת המכחול ואת המבנה הצורני הכללי של הציורים, מקבלים תמונה כללית על דרך ציורה של טובה ברלינסקי. דרך גילום זו - למרות השימוש בשמות לציורים - היא באמצעים ציוריים "טהורים", ללא הזדקקות לאספקטים פיגוראטיביים ישירים. ספרותיים או אנקדוטה. כמובן שציור מסוג זה, הנבנה על מספר רמות שונות בעת ובעונה אחת; מעמיד לפני האמנית בעיות קשות למדי. ואמנם רק בציורים ספורים מצליחה טובה ברלינסקי להשיג איזון שלם וצלילות, אך גם בציורים הפחות שלמים השפה היא ציורית ורגישותה הצבעונית של האמנית אינה מוטלת בספק.

אורי ריזמן

"אורי ריזמן" / הארץ / 26.8.67 / תע' יחיד / גלריה 'צ'מרנסקי" / תל-אביב

שורשי סגנונו של אורי ריזמן נעוצים בתקופה בה חיפשו הרבה ציירים שביל זהב, שבו אפשר יהיה למזג את הציור הפיגוראטיבי ועושר דימויו עם הערכים הצורניים של הציור המופשט. אחד הפתרונות האפשריים היה לפשט (והפעם, לאו דווקא מ"הפשטה" אלא מ"פשוט") את מושא הציור.

במקום לצייר, למשל, נוף על כל פרטיו המיוחדים, מוותר הצייר הנוקט בגישה זו על כל הפרטים ומגיע לריכוז מירבי, המאפשר לו ליצור משטחי צבע גדולים. משטחי צבע אלה שומרים, אמנם, פחות או יותר על הדימוי הפיגוראטיבי, אך הינם נוחים הרבה יותר להיות מאורגנים כצורות מופשטות.

הבעיה העומדת לפני הצייר במקרה כזה היא, כיצד למזג שני קריטריונים בעת ובעונה אחת: מחד גיסא - שמירה על הדימוי הפיגוראטיבי, ומאידך גיסא - התייחסות לצורות שנוצרו, כאל אלמנטים מופשטים כולל השמירה על חוקיותו המיוחדת של הציור המופשט. שימוש בריזומני (סימולטאני) בשני קריטריונים (גם אם אין הם מנוגדים, בהכרח) יוצר תמיד קושיים מיוחדים: כמעט תמיד אין לצייר ברירה אלא לוותר בשני הקצוות גם יחד. אורי ריזמן שומר, אמנם, על הדימוי הפיגוראטיבי אך נאלץ לוותר על הפרטים המקנים למושא (בין אם מושא הוא נוף, דמות אדם או פורטרט) את ייחודו. ויותר זה נעשה, כמובן, מרצון: שכר הוויתור על הפרטים הוא תימצות, הכללה ופישוט.

מבחינה זו יש קירבה מסוימת ומסויגת בין ציוריו של אורי ריזמן וציור הסומי של המזרח הרחוק, הן מבחינת הצמצום הרב והן מבחינת הספונטאניות שבביצוע ואי-חומריות הצבע. על איזה פרטים מוותר אורי ריזמן, בדרכו להפשטה? בראש ובראשונה על פרטי המבנה (שלא כצייר קוביסטי, המדגיש תמיד אופן מבנה מסוים) ועל החומריות. במקום שטח המורכב

מתת-מבנים, נוצר משטח צבע גדול וכללי שאינו מוגדר בחריפות. במקום למסור את חומריותם של האבן, השרה או הדמות המשמשים כמושא - מעדיף הצייר צבע רך, רוטט ושקוף למחצה. בכך מוותר אורי ריזמן גם על חומריות הצבע עצמו. נוצרים בציורים אלה שטחים גדולים, פשוטים, מעוצבים בצבע "צף" ונמוגים זה בתוך זה.

אורי ריזמן פיתח לעצמו טכניקה מלוטשת למדי בדרך עיצוב זו. גם כאשר הציורים בנויים משניים שלווה משטחים בלבד, מצליח ריזמן לעצב את המשטחים כך, שלעולם לא יהיו משעממים ותמיד יהיה בהם רטט חיים ורגישות. רגישותו של אורי ריזמן לצבע משמשת, לרוב, משקל שכנגד מספיק לפשטותן של הצורות - אך בכמה ציורים מופר שיווי משקל זה: בציור "נוף בנגב", למשל, נותרים רק שני משטחים בלבד ולמרות העיבוד הצבעוני הרגיש עובר ציור כזה מפשטות לעבר הפשטנות.

מרדכי מורה

"מרדכי מורה" / הארץ / 22.9.67 / תע' יחיד / תחריט / גלריה "גורדון" / תל-אביב

תחריטיו של מרדכי מורה ניחנים ברגישות רבה ומשקפים סגנון אישי שקל לזהות ולהכיר ממבט ראשון. המיוחד בסגנון זה טמון לא באמצעות טכניקות מיוחדות (אין כאלה - למרות שליטתו של הצייר בטכניקת התחריט) או בקומפוזיציה מיוחדת, אלא בתפיסת התוכן ובהגשת הנושאים. מרדכי מורה מציג עולם סוריאליסטי למחצה, בו נוטלים חלק החלום, הדמיון, הסיוט, הסמל והאלגוריה. קרבתו של מורה לפנטאסט מקרבת אותו לציוריהם המאקבריים-אלגוריים של סוף ימי הביניים. מורה מעלה לפני עיני הצופה במות שעליהן מתחוללים מחזות פנטאסט, בהם משתתפים אנשים תמוהים, חיות מאונשות ויצורי-כלאיים, שהם ספק אנשים ספק חיות. בציורים אחרים מופיעות בתהלוכות חיות נקובות חניתות וחיצים, או גוועות בתנוחות מסוגנות וסמליות. טכניקת התחריט, בה שולט מרדכי מורה כראוי, מאפשרת לו לתת לציורים גוון של נייר עתיק דמוי קלף. גוון זה, בנוסף לסקיצות המקריות, כביכול, המופיעות בשוליי התחריטים, מחזקים את האווירה המיוחדת של יצירות אלה ומוסיפים לה משהו אינטימי וספונטאני. לא כל תחריטיו של מורה מגיעים לרמה אמנותית שווה; כמה מהם אינם חורגים מגדר סקיצות ואחרים לוקים בגורש ספרותי מיותר, אך בין שני קצוות אלה מצויים תחריטים רבים, שלמים בפני עצמם ומלאי עניין. ראוי למרדכי מורה לנסות להיות בררן יותר ולסנן מעט יותר את יצירותיו לפני תצוגה.